

ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ЕКСКУРСІЙНОЇ РОБОТИ ДЛЯ ЦІЛЕЙ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Виховний компонент в системі вищої освіти традиційно поступається місцем навчальному процесу і в багатьох випадках обмежується виконанням лише контролюючих функцій з боку кураторського колективу та адміністрацій навчальних закладів. Проте, виховання в умовах здобуття вищої освіти виступає як спеціально організований і цілеспрямований педагогічний процес формування належного рівня свідомості і поведінки особистості і є вкрай необхідним компонентом системи вищої освіти, виходячи з реалій життя та викликів часу.

Серед численних педагогічних методів особливе місце займає екскурсійна робота. При цьому справедливо відзначити, що саме в екскурсії органічно поєднуються дві складові учбового процесу – навчання і виховання. Розглянемо їх більш детально.

Екскурсію як один з методів навчання вирізняє низка особливостей: вибір в досліджуваній темі головного; викладання матеріалу з опорою на знання та навички, які екскурсанти отримали раніше; висока наочність (переважання показу над розповіддю); доказовість – висунуті в розповіді тези підтверджуються завдяки наявним об'єктам та їх особливостям; пересування по маршруту, що урізноманітнює процес сприйняття матеріалу; активна діяльність екскурсантів – активне слухання, спостереження, напруження уваги та пам'яті, пошук відповідей на запитання чи окреслену проблемну ситуацію; отримання вмінь, зокрема на екскурсії з проведенням майстер-класів – кулінарних та по опануванню різноманітних традиційних народних промислів – розпис, лозоплетіння, гончарство, вишивка та ін.; використання для отримання знань всіх органів чуття, що є фактично неможливим в інших методах навчання.

З точки зору виховання для всіх без виключення екскурсій характерним є розвиток у молоді типових та специфічних, що більш притаманні певним видам тематичних екскурсій, виховних елементів. До основних з них належать: формування дружніх стосунків в студентському колективі; практикування навичок спільної роботи; установлення довірливих та партнерських відносин між викладачем (куратором) та студентською групою; отримання досвіду вирішення проблемних ситуацій; усвідомлення норм поведінки; розвиток певних здібностей та якостей особистості. І це доволі неповний перелік.

До специфічних компонентів виховання, які розвиваються завдяки екскурсіям, традиційно відносять: патріотичне, екологічне, образотворче, культурне, релігійне виховання, що здебільшого і зазначається як цілі відповідних тематичних екскурсій.

В Харківському національному університеті міського господарства імені О. М. Бекетова екскурсійна робота серед студентства як елемент виховного процесу завжди посідала чільне місце. Так, традиційним є проведення для всіх першокурсників ознайомлювальних екскурсій по Музейному комплексу. Активно продовжують цю роботу на кафедрі туризму і готельного господарства. При цьому використовуються як інноваційні форми цієї роботи, а саме учбова екскурсія – складання та проведення екскурсій студентською групою під керівництвом викладача та її захист на маршруті (при викладенні дисципліни «Організація екскурсійної діяльності»); так і традиційні – організація екскурсій Харківщиною.

Покуца І. В.

*Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова*

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА АДАПТАЦІЯ СТУДЕНТІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Термін «адаптація» (від лат. «adaptatio» – пристосування), в психології – процес взаємодії особистості або соціальної групи з середовищем, що включає засвоєння норм і цінностей середовища в процесі соціалізації, а також зміна і перетворення середовища відповідно до сучасних умов згідно цілей діяльності.

Доцільно сам процес адаптації студентів у вищій школі розділити на дві умовні стадії:

- засвоєння студентом норм і цінностей вищої школи;
- визначення власних цілей діяльності, пріоритетів, і перетворення соціального середовища відповідно до них.

На першому етапі, коли студент потрапляє в нове для нього соціальне середовище, під час вступу до ВНЗ, вирішальну роль у адаптації відіграють рівень культури студента і рівень самоорганізації. Тут відбувається не тільки адаптація студента в навчальній групі, формуються взаємовідносини з новим колективом, але і сама група, і кожен студент-першокурсник окремо адаптуються до норм і вимог вищої школи. Якщо, досить часто, відносини студента з групою можуть складатися без труднощів, то усвідомлення і сприйняття сучасним студентом-першокурсником вимог і норм вищої школи – процес набагато складніший. Викликано це тим, що в період відходу від шкільної системи освіти та вступу до вищої школи освіти, першокурсник перебуває в стані невизначеності.

Спрощено кажучи, колишній школяр, а зараз вже студент-першокурсник звик, що в шкільній системі «ім займалися», а, вступивши до ВНЗ, він виявився цілком «наданим самим собі». У цьому перехідному стані, як правило, і проявляються всі слабкі моменти попереднього виховання студента, і студент може легко перетворитися в «неуспішного», незважаючи на виховні зусилля з боку деканату та куратора групи.